

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.025.04.2018

Pan
Grzegorz Adamski
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Solcu nad Wisłą
ul. Rynek 1
27-320 Solec nad Wisłą

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/065 – Realizacja programu „Rodzina 500 plus”

Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu nad Wisłą ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Adamski, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu nad Wisłą ² ; od 1 maja 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat,2. Wykorzystywanie przez gminy dotacji na obsługę programu „Rodzina 500 plus”,3. Weryfikacja wykorzystania środków z programu „Rodzina 500 plus”,4. Kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r.
Okres objęty kontrolą	Od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Grzegorz Odziemkowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/172/2018 z 14 listopada 2018 r.2. Jan Sulima, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/186/2018 z 4 grudnia 2018 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1, 235)</p>

¹ Dalej także: GOPS.

² Dalej także: Kierownik lub Kierownik GOPS.

³ Dz.U. z 2017 r. poz. 524, ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność GOPS w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

GOPS, w związku z realizacją zadań związanych z programem „Rodzina 500 plus”⁵, rzetelnie prowadził postępowania dotyczące ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego i wydawał decyzje oraz terminowo wypłacał środki beneficjentom Programu.

GOPS prawidłowo wykorzystał otrzymane środki przeznaczone na wypłatę i obsługę świadczenia wychowawczego oraz w prawidłowych wysokościach wykazał je w sprawozdaniach budżetowych Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.

Pracownicy GOPS na bieżąco weryfikowali wykorzystanie przez beneficjentów środków z Programu, wydając w uzasadnionych przypadkach decyzje w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, oraz decyzje zmieniające sposób realizacji świadczenia z formy pieniężnej na rzeczową.

Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego były terminowo sporządzane i przekazywane do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego⁶. Stwierdzono jednak, że dwa z czterech objętych badaniem sprawozdań zawierały nierzetelne dane dotyczące liczby złożonych w danym okresie sprawozdawczym wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego, jednak nie miało to istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Weryfikacja wniosków o wypłatę świadczenia i realizacja wypłat

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2016-2018 (do 30 września) GOPS realizował zadania związane z Programem na podstawie Statutu przyjętego uchwałą Rady Gminy Solec nad Wisłą 30 sierpnia 2016 r.⁷ Osobą odpowiedzialną za realizację tych zadań był Kierownik.

Obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną GOPS m.in. w zakresie prowadzenia rachunkowości i obsługi bankowej oraz sporządzania sprawozdań budżetowych od 1 stycznia 2017 r. prowadziło Centrum Usług Wspólnych⁸, tj. jednostka organizacyjna Gminy powołana uchwałą Rady Gminy 25 października 2016 r.⁹

(dowód: akta kontroli str. 3-9, 20-26, 38-42)

W okresie objętym kontrolą do GOPS wpłynęło 755 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, z tego:

- 408 dotyczyło I okresu świadczeniowego (tj. od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r.);
- 347 dotyczyło II okresu świadczeniowego (tj. od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r.).

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej także: Program.

⁶ Dalej także: MUW.

⁷ Uchwała Rady Gminy Nr XXVIII/138/2016

⁸ Dalej także: CUW.

⁹ Uchwała Rady Gminy Nr XXIX/145/2016

Bez rozpatrzenia pozostawiono 2 wnioski dotyczące I okresu świadczeniowego, z powodu niewywiązania się wnioskodawców z obowiązku uzupełnienia dokumentów. Spośród ww. 755 wniosków: 509 dotyczyło ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko¹⁰ (odpowiednio na I i II okres świadczeniowy: 293 i 216), a 246 wniosków dotyczyło ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na kolejne dzieci¹¹ (odpowiednio: 115 i 131).

Do 30 września 2018 r. GOPS wydał łącznie 775 decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego (odpowiednio w okresach świadczeniowych: 406 i 369), z tego 714 decyzji ustalających prawo do świadczenia (odpowiednio: 385 i 329). Ponadto w ww. okresie 8 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego (odpowiednio: 6 i 2) wydali – w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – Marszałek Województwa Mazowieckiego i Wojewoda Mazowiecki, przy czym zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci¹², świadczenie przyznane decyzją ww. organów wypłaca organ właściwy.

GOPS, na podstawie ww. 714 decyzji ustalających prawo do świadczenia wychowawczego, przekazał łącznie 13 679 świadczeń (z tego 8 648 dotyczyło I okresu świadczeniowego, a 5 031 – II okresu świadczeniowego) o wartości 6 826,9 tys. zł (odpowiednio: 4 322,5 tys. zł i 2 504,4 tys. zł), w tym:

- w formie pieniężnej łącznie 13 586 świadczeń (odpowiednio: 8 591 i 4 995) o wartości 6 780,4 tys. zł (odpowiednio: 4 294,0 tys. zł i 2 486,4 tys. zł);
- w formie rzeczowej łącznie 93 świadczenia (odpowiednio: 57 i 36) o wartości 46,5 tys. zł (odpowiednio: 28,5 tys. zł i 18,0 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 55, 210)

1.2. Przeprowadzona podczas kontroli NIK analiza dokumentacji dotyczącej 20 wniosków¹³ o ustalenie prawa do świadczenia¹⁴ wykazała, że:

- Wszystkie wnioski spełniały wymogi określone w art. 13 ust. 2-3 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tj. zawierały wymagane dane dotyczące wnioskodawcy i dzieci pozostających na jego utrzymaniu oraz klauzulę o odpowiedzialności karnej wnioskodawcy w przypadku złożenia fałszywego oświadczenia.
- Do wszystkich wniosków załączono wymagane dokumenty, o których mowa w art. 13 ust. 4 ww. ustawy, tj. m.in. zaświadczenia i oświadczenia dokumentujące wysokość uzyskiwanych dochodów oraz inne dokumenty potwierdzające spełnianie warunków do przyznania lub ustalenia wysokości świadczenia wychowawczego będącego przedmiotem wniosku.
- GOPS rzetelnie dokonał weryfikacji dokumentacji dołączonej do wniosków i prawidłowo ustalił m.in. średnie miesięczne dochody rodzin wnioskodawców i ich członków, prawo do świadczenia na pierwsze dziecko oraz kolejne dzieci do 18. roku życia, a także okresy przyznania świadczeń, wydając w tej sprawie stosowne decyzje. Informacje umożliwiające weryfikację danych zawartych we wnioskach pozyskiwano m.in. z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędów skarbowych, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, urzędów pracy i od komorników sądowych. Wykorzystywano

¹⁰ Świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł.

¹¹ Inne niż pierwsze dziecko.

¹² Dz. U. z 2018 r. poz. 2134, ze zm.. Dalej także: ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

¹³ Dotyczyły one łącznie 20 wnioskodawców i 24 dzieci, w tym 10 wniosków osób, którym przyznano świadczenie oraz 10 wniosków osób, którym odmówiono świadczenia.

¹⁴ W tym 10 zakończonych wydaniem decyzji o przyznaniu takich świadczeń oraz 10 zakończonych odmową ich przyznania – po pięć z każdego okresu świadczeniowego.

także dane zgromadzone w Centralnej Bazie Beneficjentów oraz w systemach informatycznych EMP@TIA, E-Podatki, AC-Rynek Pracy.

(akta kontroli str. 117-122, 209)

1.3 Analiza dokumentacji dotyczącej przyznania i wypłaty świadczenia 20 beneficjentów Programu¹⁵ wykazała, że wszystkie przyznane w jego ramach środki zostały wypłacone w terminach i w wysokości określonej w wydanych przez Kierownika decyzjach, a ich łączna wartość wyniosła 211,8 tys. zł¹⁶.

(akta kontroli str. 123-129)

1.4 W okresie objętym kontrolą GOPS sporządził i przekazał do MUW 29 miesięcznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego.

Analiza czterech takich sprawozdań¹⁷ (14% ogółu) wykazała, że wszystkie zostały sporządzone zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego¹⁸ oraz wytycznymi Dyrektora Departamentu Polityki Rodzinnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2017 r.¹⁹. Zostały one przesłane, z wykorzystaniem aplikacji Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), do MUW po upływie od pięciu do siedmiu dni następujących po miesiącu, którego dotyczyło sprawozdanie, tj. w terminie określonym w § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia. Dane finansowe zawarte w tych sprawozdaniach były zgodne z danymi zapisanymi w systemie finansowo-księgowym GOPS prowadzonym przez CUW.

Dane w zakresie liczby wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego złożonych do właściwego organu²⁰ (z wyjątkiem sprawozdania za grudzień 2017 r. i styczeń 2018 r.) były prawidłowo wykazane, tj. w październiku 2017 r. – 32 wnioski, a w sierpniu 2018 r. – 112 wniosków.

(akta kontroli str. 152-172)

Kierownik GOPS wyjaśnił, że dane do sprawozdań (w formacie obowiązującym od stycznia 2018 r.) w częściach dotyczących: Informacji o rodzinach pobierających świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko (część D sprawozdania); Informacji o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze (część E) oraz Informacji na temat przyczyny ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego (część F), są generowane automatycznie przez system obsługujący świadczenie i nie są w tym zakresie weryfikowane przez pracowników GOPS. Dane do części finansowej (część G) były przygotowywane przez księgową CUW obsługującą GOPS, na podstawie zapisów z systemu finansowo-księgowego GOPS oraz ze Statystycznej Aplikacji Centralnej²¹. Weryfikacji przez pracownika realizującego świadczenia wychowawcze i kierownika z innymi rejestrami i dokumentami GOPS podlegały informacje generowane przez system obsługujący świadczenie w częściach dotyczących: Wydatków na świadczenia wychowawcze finansowane z dotacji (część A1 i A2); Informacji na temat należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń (część B1 i B2) oraz Informacji uzupełniających o realizacji świadczenia (część C).

(dowód: akta kontroli str. 138-140)

¹⁵ Po 10 w każdym okresie świadczeniowym.

¹⁶ Wartość wypłaconego świadczenia wynosiła łącznie od 32,3 zł do 18.000 zł.

¹⁷ Sprawozdania za miesiące: październik i grudzień 2017 r. oraz za styczeń i sierpień 2018 r.

¹⁸ Dz. U. poz. 1813.

¹⁹ Nr DSR-III.820.4.1.2017.KG.

²⁰ W części C. Informacje uzupełniające o realizacji świadczenia wychowawczego (wiersz 1).

²¹ Oprogramowanie służące obsłudze świadczenia wychowawczego

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

- w sporządzonych przez GOPS sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego za grudzień 2017 r. i styczeń 2018 r. wykazano liczbę wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego złożonych do organu właściwego w ilości odpowiednio: 2 i 1, podczas gdy z rejestru wniosków prowadzonych przez pracowników GOPS w wersji papierowej wynikało, że w okresie od 1 do 31 grudnia 2017 r. wpłynęły 3 wnioski, a w okresie od 1 do 31 stycznia 2018 r. – 2 wnioski.

(dowód: akta kontroli str. 152, 158-167)

Kierownik GOPS wyjaśnił, że różnica pomiędzy wnioskami wykazanymi w rejestrze, a wnioskami ujętymi w sprawozdaniu finansowo-rzeczowym za grudzień 2017 r. (wykonanym w dniu 28 grudnia 2017 r.) wynika z faktu, iż jeden wniosek został złożony dnia 28 grudnia po wykonaniu i przesłaniu sprawozdania. Natomiast w styczniu 2018 r. różnica jednego wniosku wynika z faktu, że był to wniosek nie mający wpływu na wydanie decyzji, a jedynie informował o zmianie składu rodziny (jedna osoba została odjęta od składu rodziny). Ponadto dane dotyczące przyjmowanych wniosków są dodatkowo sprawdzane przez osobę zajmującą się obsługą świadczeń wychowawczych i nanoszone lub weryfikowane w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych. Niejednokrotnie występują różnice, gdyż system do obsługi świadczeń wychowawczych zbiera dane na podstawie wniosków wprowadzonych do systemu, a nie ujmowanych w rejestrze. Wnioski są przyjmowane i rejestrowane, a następnie po jakimś czasie wprowadzane do systemu (dotyczy to głównie okresów przyjmowania wniosków w nowych okresach zasiłkowych sierpień-październik).

(dowód: akta kontroli str. 141)

W ocenie NIK wyjaśnienia nie stanowią dostatecznego uzasadnienia dla nierzetelnego sporządzenia sprawozdania, polegającego na wykazaniu danych o liczbie wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego niezgodnych z faktyczną liczbą wniosków złożonych do GOPS w okresie sprawozdawczym. GOPS był zobowiązany do zapewnienia rzetelnego i zgodnego ze stanem faktycznym przedstawienia w ww. sprawozdaniu liczby wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego.

Ocena cząstkowa

GOPS rzetelnie prowadził postępowania dotyczące ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego oraz terminowo wypłacał środki beneficjentom Programu. Wszystkie badane sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego zostały terminowo przekazane do MUW. Stwierdzono jednak, że dwa z czterech objętych badaniem sprawozdań zawierały nierzetelne dane w zakresie liczby wniosków złożonych w danym okresie sprawozdawczym.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Wykorzystywanie przez Gminę dotacji na obsługę Programu

2.1 W okresie od kwietnia do grudnia 2016 r. zadania związane z obsługą Programu realizowały w GOPS łącznie trzy osoby (w tym dwie zatrudnione na podstawie umowy o pracę, a jedna na podstawie umowy cywilnoprawnej), a od stycznia 2017 r. – dwie (zatrudnione na podstawie umowy o pracę).

Na obsługę świadczeń GOPS wydatkował łącznie kwotę 109,1 tys. zł (odpowiednio w poszczególnych okresach świadczeniowych: 74,9 tys. zł i 34,2 tys. zł)²², z tego:

²² W 2016 r. – 42,9 tys. zł, 2017 r. 41,5 tys. zł i w 2018 r. (do 30 września) – 24,6 tys. zł.

- 69,6 tys. zł na wynagrodzenia wraz z dodatkami, nagrody, premie oraz na pochodne od nich²³ (odpowiednio: 39,6 tys. zł i 30,0 tys. zł),
- 2,9 tys. zł na wynagrodzenie osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej (2,9 tys. zł i 0 zł),
- 36,6 tys. zł na inne wydatki²⁴ (32,4 tys. zł i 4,2 tys. zł)²⁵.

(akta kontroli str. 38-39, 56-57)

Zasady wynagradzania pracowników GOPS za okresowe zwiększenie zakresu obowiązków służbowych lub powierzenie dodatkowych zadań (dodatek specjalny w wysokości nie przekraczającej 40% łącznie wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego) zostały określone w zarządzeniu Kierownika w sprawie Regulaminu wynagradzania pracowników GOPS²⁶.

Od kwietnia 2016 r. do września 2018 r. wydatki GOPS z tytułu dodatków specjalnych przyznanych pracownikom realizującym zadania związane z udzieleniem świadczenia wychowawczego wyniosły ogółem 16,1 tys. zł (odpowiednio w poszczególnych okresach świadczeniowych: 10,1 tys. zł i 6,0 tys. zł).

Dodatki specjalne za wykonywanie dodatkowych obowiązków w ramach realizacji Programu zostały przyznane zgodnie z przyjętymi zasadami.

(akta kontroli str. 48-54, 211-216)

2.2 W latach objętych kontrolą GOPS zakupił ze środków dotacji przeznaczonych na obsługę Programu m.in. następujące urządzenia i wyposażenie:

- zestaw komputerowy (wartość zakupu – 2,2 tys. zł),
- akcesoria i monitor do komputera (0,7 tys. zł),
- wyposażenie biurowe: krzesła, szafy, biurko (10,8 tys. zł)²⁷.

Z przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oględzin wynikało, że ww. urządzenia i wyposażenie znajdowały się w pomieszczeniach przeznaczonych dla pracowników obsługujących świadczenie i były przez nich wykorzystywane.

(akta kontroli str. 88-112)

2.3 W latach 2016 – 2018 (do 30 września) GOPS otrzymał dotację na świadczenie wychowawcze i koszty jego obsługi w łącznej kwocie 6 950,6 tys. zł, z czego wykorzystał środki w wysokości 6 919,4 tys. zł, tj.:

- w 2016 r. otrzymał 2 216,6 tys. zł (2 172,3 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 44,3 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 2 190,2 tys. zł (odpowiednio: 2 147,3 tys. zł²⁸ i 42,9 tys. zł),
- w 2017 r. otrzymał 2 813,0 tys. zł (2 770,8 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 42,2 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 2 809,4 tys. zł (odpowiednio: 2 767,9 tys. zł²⁹ i 41,5 tys. zł),
- w 2018 r. (do 30 września) otrzymał 1 921,0 tys. zł (1 883,9 tys. zł na świadczenie wychowawcze i 37,1 tys. zł na koszty obsługi), z czego wykorzystał 1 919,7 tys. zł (odpowiednio: 1 895,1 tys. zł³⁰ i 24,6 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 56-57, 60, 84-87)

²³ W 2016 r. – 9,0 tys. zł, w 2017 r. – 38,4 tys. zł i w 2018 r. (do 30 września) – 22,2 tys. zł

²⁴ W 2016 r. – 31,0 tys. zł, w 2017 r. – 3,2 tys. zł i w 2018 r. (do 30 września) – 2,4 tys. zł

²⁵ Z tego na: zakup materiałów i wyposażenia – 25,2 tys. zł (22,6 tys. zł i 2,6 tys. zł), usługi telekomunikacyjne – 1,8 tys. zł (1,2 tys. zł i 0,6 tys. zł), pozostałe usługi – 8,6 tys. zł (7,6 tys. zł i 1,0 tys. zł), szkolenia pracowników – 1,1 tys. zł (1,1 tys. zł i 0 zł).

²⁶ Zarządzenie nr 1/2015 z 28 września 2015 r.

²⁷ Środki przeznaczone na obsługę świadczenia wychowawczego wydatkowano także na zakup druków, materiałów biurowych, usług telekomunikacyjnych i szkolenia pracowników.

²⁸ Na wypłatę 4 289 świadczeń.

²⁹ Na wypłatę 5 562 świadczeń.

³⁰ Na wypłatę 3 801 świadczeń.

W piśmie z 7 maja 2018 r.³¹, skierowanym do MUW³², Kierownik poinformował, że w latach 2016-2017 koszty obsługi świadczenia były wyliczane w oparciu o kwotę dotacji wykorzystanej natomiast od 2018 r. koszty te liczone są zgodnie z algorytmem zawartym w piśmie w oparciu o kwotę dotacji otrzymanej. Kierownik wyjaśnił ponadto, że decyzję o wyliczaniu kosztów obsługi od środków przeznaczonych na wypłatę świadczeń wychowawczych, podobnie jak jest to stosowane w ramach obsługi świadczeń rodzinnych, podjął z ostrożności.

(akta kontroli str. 60-65, 220, 232)

Koszty obsługi świadczenia wychowawczego wyniosły w 2016 r. – 2,0%, a w 2017 r. – 1,5% otrzymanej dotacji na świadczenie wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 60)

Sprawozdania Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za IV kwartał 2016 r., IV kwartał 2017 r. i III kwartał 2018 r. sporządzone zostały, w imieniu GOPS, przez CUW³³. Kwoty przeznaczone na wypłaty świadczenia wychowawczego i na jego obsługę zostały wykazane w tych sprawozdaniach w prawidłowej wysokości.

(dowód: akta kontroli str. 231)

2.4 Niewykorzystane środki dotacji w 2016 r. (26,4 tys. zł) i w 2017 r. (3,6 tys. zł) zostały zwrócone do Urzędu Gminy Solec nad Wisłą odpowiednio: 30 grudnia 2016 r. i 28 grudnia 2017 r.

Kierownik GOPS wyjaśnił, że zwrot dotacji wynikał z mniejszej od planowanej liczby świadczeniobiorców.

Wojewoda Mazowiecki nie żądał w okresie objętym kontrolą zwrotu środków dotacji przeznaczonych na obsługę świadczenia wychowawczego.

(akta kontroli str. 210, 217-219)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania GOPS w badanym zakresie w latach objętych kontrolą.

OBSZAR

3. Weryfikacja wykorzystania środków z Programu

Opis stanu
faktycznego

W latach 2016 – 2018 (do 30 września) GOPS wydał łącznie 10 decyzji w sprawie stwierdzenia nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, dotyczących 30 świadczeń w łącznej kwocie 15,0 tys. zł³⁴. Powodem wydania tych decyzji było przekroczenie przez świadczeniobiorców kryterium dochodowego. GOPS nie umarzał należności z ww. tytułu. W tym czasie wystąpiły też dwa przypadki zamiany świadczenia pieniężnego, udzielonego w ramach realizacji Programu, na świadczenie rzeczowe.

(dowód: akta kontroli str. 55, 135, 228)

W GOPS nie określono odrębnych zasad weryfikacji wykorzystania świadczenia i sprawowania opieki nad dzieckiem.

Z analizy postępowań dotyczących pięciu losowo dobranych postępowań prowadzonych wobec beneficjentów Programu wynika, że weryfikacja sytuacji rodzin odbywała się podczas przeprowadzanych wywiadów środowiskowych, na

³¹ GOPS.420.22.2018

³² W odpowiedzi na pytanie zawarte w piśmie Dyrektora Finansowego MUW WPS-III.3122.102.2018MŚ z 27 kwietnia 2018 r.

³³ Sprawozdania podpisane zostały przez Kierownika i księgową CUW oraz Kierownika GOPS.

³⁴ Odpowiednio w okresach świadczeniowych: siedem i 12,5 tys. zł oraz trzy i 2,5 tys. zł.

podstawie informacji od rodziny nt. posiadanych zaległości za opłaty w szkole (dot. odpłatności za pobyt w przedszkolu), prąd, wodę lub informacji czy nie dochodzi do zaniedbań w stosunku do dzieci pod kątem stosownego ubioru, przyborów szkolnych itp. W dwóch z pięciu badanych przypadków stwierdzono niewłaściwe wykorzystanie przez beneficjentów przyznanych im środków, m.in. przeznaczanie ich na alkohol. W wyniku podjętych działań niezwłocznie wydano decyzje zmieniające sposób realizacji świadczenia z formy pieniężnej na rzeczową. W obu przypadkach decyzje podjęto na wniosek asystenta rodziny.

(akta kontroli str. 130-131, 134-136)

Kierownik wyjaśnił, że weryfikacja wykorzystywania przez beneficjentów otrzymywanych świadczeń wychowawczych skupiała się na analizie rodzin, które korzystają na stałe z systemu pomocy społecznej. Są to rodziny głównie korzystające ze wsparcia w postaci zasiłków celowych, okresowych lub dożywiania dzieci w szkole. Pozostała, duża liczba rodzin pobierających świadczenia w ramach Programu nie korzysta z pomocy GOPS, w związku z tym nie posiada on wiedzy na ten temat.

(akta kontroli str. 134-136)

W okresie objętym kontrolą GOPS dwukrotnie dokonał nienależnych wypłat świadczenia wychowawczego:

- W dniu 27 sierpnia 2018 r. GOPS omyłkowo przekazał środki z tytułu świadczenia wychowawczego w wysokości 1,5 tys. zł niewłaściwej osobie. Powyższy błąd wynikał z wprowadzenia do systemu niewłaściwego numeru konta bankowego. Środki te zostały zwrócone przez odbiorcę na rachunek GOPS w ratach 5, 6 i 7 września 2018 r.;
- W dniu 25 kwietnia 2017 r. GOPS omyłkowo przekazał środki z tytułu świadczenia wychowawczego w wysokości 0,5 tys. zł pomimo uchylecia z dniem 1 marca 2017 r. decyzji przyznającej to świadczenie. Po ponownym przeanalizowaniu list wypłat zauważono pomyłkę i poinformowano odbiorcę. Kwota niesłusznie wypłaconego świadczenia została zwrócona na rachunek bankowy GOPS 2 maja 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 142-151, 233-234)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania GOPS w badanym zakresie w latach objętych kontrolą.

4. Kształtowanie się liczby i wysokości świadczeń z pomocy społecznej w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2018 r.

Opis stanu
faktycznego

4.1. Analiza pozostałych świadczeń z pomocy społecznej, udzielanych w latach 2015 – 2018 wszystkim 51 rodzinom korzystającym od kwietnia 2016 r. także ze świadczenia udzielanego w ramach realizacji Programu, wykazała m.in., że:

- zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze środków na dożywianie: z 49 (23,4 tys. zł) w 2015 r. do 45 (18,0 tys. zł) w 2016 r., 42 (16,2 tys. zł) w 2017 r. i 40 (13,1 tys. zł) według stanu na 30 września 2018 r.;
- zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z zasiłków okresowych: z 8 (3,8 tys. zł) w 2015 r. do 3 (1,0 tys. zł) w 2016 r. i 2017 r. oraz 2 (1,0 tys. zł) według stanu na 30 września 2018 r.;

- zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z zasiłków celowych: z 7 (2,1 tys. zł) w 2015 r. do 6 w latach 2016-2017 (odpowiednio: 1,0 tys. zł i 2,0 tys. zł) i 1 (0,1 tys. zł) według stanu na 30 września 2018 r.;
- liczba rodzin korzystających z zasiłków stałych w 2015 r., 2016 r. i 2017 r. wynosiła: 2 (odpowiednio: 3,5 tys. zł, 4,2 tys. zł i 1,6 tys. zł) i według stanu na 30 września 2018 r. – jedna (0,1 tys. zł);
- zmniejszyła się liczba przyznawanych i wypłacanych stypendiów szkolnych: z 26 (27,2 tys. zł) w 2015 r. do 24 (27,5 tys. zł) w 2016 r., 15 (22,0 tys. zł) w 2017 r. i 12 (17,5 tys. zł) według stanu na 30 września 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 59)

4.2. W okresie objętym kontrolą GOPS analizował wpływ świadczeń wypłacanych w ramach Programu na udzielanie innych świadczeń pomocy społecznej sporządzając co roku „Ocenę zasobów pomocy społecznej dla Gminy Solec nad Wisłą”³⁵.

Kierownik wyjaśnił m.in., że największy spadek jest widoczny w liczbie rodzin ubiegających się o stypendia szkolne dla uczniów. W roku 2015 korzystało 56 rodzin, w roku 2016 ubiegało się 50 rodzin, w roku 2017 – 35 rodzin, a w pierwszym półroczu 2018 r. złożono 25 wniosków o pomoc. Nieznaczne spadki widoczne są również w liczbie rodzin ubiegających się o pomoc w postaci dożywiania – ok. 15 rodzin/rok, jak również zasiłków okresowych – ok. 12 rodzin/rok. Stwierdzono również, że zniknęły tak zwane zakupy „na zeszyt”. Było to głównie zauważalne w środowiskach wiejskich. Pracownicy socjalni zauważają również, że rodziny wręcz chwala się tym co udało się zakupić w ramach otrzymywanej pomocy z 500+. Często rodziny spłacają zaciągnięte kredyty na zakup mebli, wykonanie remontów, dodatkowe zajęcia dla dzieci czy wyjazdy wakacyjne.

(dowód: akta kontroli str. 136, 187-208)

Ocena częściowa

Ze względu na informacyjny charakter badania obszaru NIK odstępuje od jego oceny.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o rzetelne sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych w zakresie liczby wniosków dotyczących świadczenia wychowawczego złożonych w danym okresie sprawozdawczym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

³⁵ Dalej także: Ocena zasobów.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, stycznia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontrolerzy:
Grzegorz Odziemkowski
główny specjalista k.p.

Jan Sulima
Główny specjalista k.p.